

TRAIN WORLD IN GOED GEZELSCHAP

GEORGES NAGELMACKERS

Christine Opdecam



© Verzameling P. Pastriels

30

Deze maand verlaten we de coulissen van *Train World* en maken we kennis met Georges Nagelmackers en de mythische *Compagnie internationale des Wagons-lits*¹ die hij meer dan 100 jaar geleden uit de grond stampte. *Train World* heeft alvast een plaatsje voorbehouden voor deze illustere maatschappij. We stellen haar voor aan het grote publiek aan de hand van verschillende objecten, waar we dankzij Martine Chantereau, voorzitter van de vereniging *Patrimoine Compagnie des Wagons-lits*, de hand op konden leggen.

België was het eerste land op het Europese continent met een spoorwegnet. Het was ook een heuse broedplaats voor talenten, waardoor de spoorwegen steeds verder konden evolueren. Belpaire, Flamme, Legein, Walschaerts, om er enkele op te noemen, stelden hun ingeniositeit ten dienste van de spoorwegtechniek en slaagden er zo in om het rendement van de eerste locomotieven fors op te drijven. Hun naam blijft voor altijd verbonden met hun innovaties. Voor Belpaire en Flamme was dat de vuurhaard, voor Legein de uitlaat. Walschaerts ontwikkelde dan weer het legendarische stoomverdelingssysteem dat vervolgens wereldwijd werd toegepast. Walschaerts was dan nog niet eens ingenieur, in tegenstelling tot de drie anderen. Een straat in Sint-Gillis (Brussel) is naar hem genoemd.

Maar laten we even terugkomen op Georges Nagelmackers die ook de faam van ons kleine landje uitdroeg tot ver buiten de landsgrenzen dankzij een gewaagd initiatief. Hij liet namelijk luxetreinen met slaap- en restauratierijtuigen rijden tussen de Europese hoofdsteden. Het is dan 1870, de Schengenzone is

nog verre toekomstmuziek en ook voor het vrij verkeer van personen zijn we nog een eeuw te vroeg.

Zijn bedrijf krijgt af te rekenen met een heleboel obstakels, zowel van technische als van politieke aard. Europa kent op dat moment vier grootmachten: Frankrijk, Oostenrijk-Hongarije, het Ottomaanse Rijk en Pruisen. Bovendien staan Frankrijk en Pruisen op dat moment op voet van oorlog. Elke staat beschikt over zijn eigen spoorwegnet met eigen kenmerken, soms specifiek bedoeld om te verhinderen dat een ander land zou binnenvallen, bijvoorbeeld door een andere spoorbreedte te gebruiken. Verder verschilt ook de reglementering in de verschillende landen, alsook de afmetingen, de rem-, verlichtings- en verwarmingssystemen.

Maar Georges Nagelmackers is zowel koppig als visionair. Voor al deze obstakels vindt hij een oplossing en op 4 december 1876 richt hij de *Compagnie internationale des Wagons-lits* op. Twee jaar later laat hij de eerste slaaprijtuigen rijden op de lijn van Wenen naar Ostrava

¹CIWL

(Tsjechië). Daarna volgt een hele reeks luxetreinen die achtereenvolgens in dienst worden gesteld: de *Train-Éclair* op de lijn Parijs-Wenen in 1882, de *Express d'Orient* in 1883 die in 1891 de naam *Orient Express* krijgt, de *Calais-Nice-Rome-Express*, de *Simplon-Orient-Express* in 1919, de *Train bleu* in 1922 (deze naam werd pas in 1949 officieel) enz. De lijst is verre van volledig.

In de tussentijd is Georges Nagelmackers overleden (in 1905). Hij zal dus nooit de bloeiende ontwikkeling van zijn maatschappij en de historische hoogte- en dieptepunten ervan meemaken: het lot dat zijn rijtuigen beschoren is tussen de twee oorlogen - ze worden geconfisqueerd door de Duitsers -, de specifieke bestemming van restauratierijtuig 2419D waar de Wapenstilstand van de Eerste Wereldoorlog in ondertekend wordt, de democratisering van zijn treinen, die naar aanleiding van de crisis van 1929 ook toegankelijk worden voor reizigers 2e klas, het einde van de internationale ontwikkeling van de spoorwegactiviteiten van de maatschappij en uiteindelijk de overname door een grote internationale hotelketen in 1991.

Tot grote spijt van alle bewonderaars, werd het patrimonium van de maatschappij op 27 september 2011 openbaar verkocht. Objecten, tafeltjes, affiches, indrukwekkende kunstwerken en andere roerende goederen waaronder stukken interieurdecoratie ontworpen door de Franse edelsmid en glaskunstenaar René Lalique raakten op die manier verspreid over de hele wereld. De vereniging *Patrimoine Compagnie des Wagons-lits* slaagde er echter in enkele schatten te redden, waarvan ze er een aantal heeft toevertrouwd aan *Train World*.

De vereniging heeft niet de bedoeling deze stukken gewoon te bewaren. Ze wil vooral de herinnering aan



Georges Nagelmackers

Georges Nagelmackers levend houden en zijn visionaire oeuvre tonen aan het grote publiek.

Train World biedt haar die mogelijkheid in de vorm van een vitrine in hal 4.

Over de volledige lengte van een gang kunnen de bezoekers achtereenvolgens een afdeling ontdekken van een Pullman-rijtuig bemeubeld met vier zetels, een tafel gedekt voor het ontbijt, een slaaprijtuig met wastafel, een tekening van de kaart met het net waar de maatschappij overal reed, alsook een foto van Georges Nagelmackers en het vergulde monogram met de twee leeuwen en de kroon van *Wagons-Lits*.

Dit wordt aangevuld met originele stukken met inlegwerk, geslepen glas, borden, kommetjes en zilveren bestek, luchters, wandlampen en gewone lampen, maar ook tal van accessoires zoals een bronzen bagagerek of een kapstok uit een Pullman-rijtuig.

Bij gebrek aan een rijtuig van de *Compagnie internationale des Wagons-Lits*, verwijzen we de bezoeker naar de overkant van de hal, naar het eerste koninklijke rij-



Martine Chanterau, de voorzitter van de vereniging van *Patrimoine Compagnie-des-Wagons-Lits*

tuig van Leopold II, om zich een beeld te vormen van de luxe en het comfort die de rijtuigen van de *CIWL* te bieden hadden. Het koninklijke rijtuig werd gebouwd en ingericht door de *Compagnie générale de Construction* in Saint-Denis, Frankrijk. Dit bedrijf was een rechtstreekse dochteronderneming van de *CIWL*.

Dit alles brengt een beeld van vervlogen tijden tot leven, maar de boodschap die onze landgenoot over de eeuwen heen uitdraagt, is actueler dan ooit: geen vooruitgang zonder openheid ten aanzien van de wereld. Wij voegen daar graag aan toe: geen project zonder passie! *Train World* is daar het levende bewijs van. De vereniging *Patrimoine Compagnie des Wagons-lits* is het daar roerend mee eens en plaatste op haar Facebook-pagina² dit citaat van Hegel: "*Niets van enige betekenis in deze wereld is bereikt zonder passie.*"



Het vergulde monogram van *Wagons-Lits*

²<http://www.facebook.com/pages/Patrimoine-Compagnie-des-Wagons-Lits/185821704811965#!/pages/Patrimoine-Compagnie-des-Wagons-Lits/185821704811965?sk=info>